

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Дудли Павла Андрійовича
«Адміністративно-правові засади запобігання правопорушенням у
нафтогазовій галузі», подану до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право.**

Ступінь актуальності обраної теми. Проблематика адміністративно-правового запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі є однією з актуальних у сучасних умовах розвитку правової системи України, оскільки безпосередньо пов'язана із забезпеченням енергетичної безпеки держави, належним функціонуванням стратегічно важливих об'єктів, захистом економічних інтересів держави та дотриманням вимог законності у сфері видобування, транспортування, зберігання, переробки й реалізації нафти та газу. Адміністративно-правове запобігання у цій сфері виступає важливим інструментом реалізації публічно-владних повноважень уповноважених суб'єктів, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження та припинення правопорушень, а також на усунення причин і умов, що сприяють їх учиненню. У сучасних умовах трансформації системи публічного управління, підвищення ролі енергетичного сектору та ускладнення безпекових викликів особливого значення набуває наукове осмислення правових засад та особливостей реалізації механізму запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі.

Актуальність теми дослідження зумовлюється також тим, що діяльність щодо запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі є важливою складовою механізму адміністративно-правового регулювання, який охоплює здійснення державного контролю та нагляду, реалізацію дозвільних процедур, застосування адміністративно-примусових заходів, а також організацію профілактичної діяльності у відповідній сфері. Водночас практика функціонування нафтогазової галузі свідчить про наявність певних проблем у сфері нормативно-правового регулювання запобіжної діяльності, зокрема щодо чіткого визначення меж компетенції уповноважених органів, узгодженості галузевого й адміністративного законодавства, а також забезпечення належного рівня правових, організаційних і процедурних гарантій законності у процесі реалізації відповідних повноважень.

Важливість дослідження зазначеної проблематики зумовлена також необхідністю вдосконалення національного законодавства з урахуванням міжнародних та європейських підходів до забезпечення енергетичної безпеки, охорони довкілля, безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки та належного функціонування ринку енергоресурсів. У контексті

євроінтеграційного курсу України особливого значення набуває формування ефективного адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі, який би забезпечував баланс між реалізацією владних повноважень органів публічної адміністрації, потребами суб'єктів господарювання та належним захистом публічних інтересів.

Крім того, актуальність теми дослідження обумовлюється сучасними тенденціями реформування системи публічного управління, цифровізації управлінських процесів, удосконалення контрольних і наглядових процедур, а також підвищенням вимог до прозорості та ефективності діяльності органів, уповноважених забезпечувати законність у стратегічно важливих галузях економіки. Зазначені обставини зумовлюють потребу у комплексному науковому дослідженні адміністративно-правових засад запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі, визначенні місця такого запобігання в системі адміністративного права та виробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідного законодавства і практики його застосування.

Отже, обрана Дудлою Павлом Андрійовичем тема дисертаційного дослідження є актуальною як у теоретичному, так і у практичному вимірах, відповідає сучасним потребам розвитку адміністративно-правової науки та спрямована на розв'язання важливих проблем правового регулювання і реалізації адміністративно-правового запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Науковий рівень дисертаційного дослідження та наукових публікацій Шкирти Анатолія Івановича загалом відповідає вимогам, що висувуються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Дисертаційна робота безпосередньо пов'язана з виконанням завдань Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021, Стратегії енергетичної безпеки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 р. № 907-р, Національного плану захисту та забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2023 р. № 825-р, Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій», уведеного в дію Указом Президента України від 17 жовтня 2023 року № 695/2023.

Основні наукові положення, висновки та пропозиції, сформульовані в дисертації, знайшли відображення у наукових публікаціях, серед яких: статті, опубліковані у виданнях, включених Міністерством освіти і науки України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук; а також тези доповідей, оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Зазначені публікації відображають основні результати

проведеного дослідження, засвідчують наукову новизну отриманих положень та свідчать про достатній рівень апробації результатів дисертаційної роботи.

Таким чином, результати дослідження Дудли Павла Андрійовича є належним чином оприлюдненими та відповідають встановленим вимогам щодо публікаційної активності здобувача наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Ціла низка результатів і висновків, які з них слідують були отримані вперше і мають достатній ступінь наукової новизни. Вперше:

– із урахуванням позитивного досвіду Франції, а також положень національного антикорупційного законодавства доведено доцільність закріплення одним із основних завдань Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг реалізацію контролю за створенням та запровадженням у діяльність нафтогазових компаній комплаєнс-процедур з метою запобігання корупційним ризикам та порушенням антимонопольного законодавства;

– визначено напрями запобігання адміністративним правопорушенням у нафтогазовій галузі в умовах воєнного стану, до яких віднесено: 1) удосконалення нормативно-правового забезпечення (гармонізація національного законодавства із міжнародними та європейськими стандартами, перегляд та оновлення правил ліцензування та контролю у цій сфері тощо); 2) посилення організаційно-управлінських та економічних заходів (розробка процедур комплаєнс-контролю, мінімізація корупційних ризиків, удосконалення взаємодії між суб'єктами, відповідальними за реалізацію державної політики у нафтогазовому комплексі тощо); 3) підвищення ефективності інформаційно-просвітницьких заходів.

– аргументовано доцільність встановлення адміністративної відповідальності за знищення, приховування або фальсифікацію інформації, пов'язаної зі здійсненням морських нафтогазових операцій, а також за порушення вимог щодо збору та збереження відповідних даних.

Обґрунтованість результатів дослідження, положень та висновків дисертаційної роботи Дудли Павла Андрійовича не викликає суттєвих зауважень. Отримані автором наукові результати є логічно послідовними, належним чином аргументованими та органічно впливають із змісту проведеного дослідження. Сформульовані у роботі наукові положення ґрунтуються на комплексному аналізі чинного законодавства України, зокрема нормативно-правових актів, що регулюють функціонування нафтогазової галузі, діяльність уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, а також здійснення адміністративно-правового запобігання правопорушенням у відповідній сфері. Висновки автора також спираються на ґрунтовне опрацювання наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених у сфері адміністративного права, а також на узагальнення правозастосовної практики у сфері державного регулювання, контролю та нагляду в нафтогазовій галузі. Це

свідчить про належний рівень наукової обґрунтованості отриманих результатів і їх відповідність сучасному стану розвитку адміністративно-правової науки.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Методологічна основа дисертаційного дослідження характеризується комплексним використанням загально-наукових і спеціально-наукових методів, які обрано із урахуванням предмета дослідження, а також мети та завдань. Метод структурно-функціонального аналізу надав можливість проаналізувати систему суб'єктів, а також способів державного управління, визначити місце та роль кожного елемента у механізмі запобігання правопорушенням, що вчиняються у паливно-енергетичному комплексі взагалі та нафтогазовій галузі зокрема (підрозділи 1.1., 2.2., 2.3). За допомоги догматичного (формально-юридичного) методу було проаналізовано адміністративно-правові норми, у яких встановлено відповідальність за правопорушення, що вчиняються у нафтогазовій галузі (підрозділ 2.1.). Системно-структурний метод дозволив дослідити адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, що вчиняються у нафтогазовій галузі (всі розділи); порівняльно-правовий метод використано під час дослідження міжнародного та європейського досвіду запобігання правопорушенням, що вчиняються у нафтогазовій галузі та виявлення способів приведення положень національного законодавства у відповідність праву Європейського Союзу (підрозділ 1.3., розділ 3); метод юридичного аналізу надав можливість сформулювати систему змін та доповнень до КУпАП України в частині адміністративної відповідальності за правопорушення, що вчиняються у паливно-енергетичному секторі (всі розділи); метод контент-аналізу надав можливість опрацювати матеріали судової практики щодо особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у нафтогазовій галузі (всі розділи).

Емпіричну базу дослідження становлять статистика правоохоронних органів щодо кількості вчинених правопорушень у нафтогазовій галузі та матеріали судової практики.

У цілому проведене дослідження свідчить про належний рівень володіння здобувачем методологією наукового пізнання та дозволило автору розв'язати низку теоретичних і прикладних проблем.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані і аргументовані у дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі можуть бути використані в:

– *науково-дослідній роботі* – для проведення досліджень, метою яких є розв'язання проблем адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у нафтогазовій галузі;

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення практики застосування заходів адміністративно-правового характеру і підвищення ефективності діяльності суб'єктів, залучених до реалізації заходів із запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі;

– *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційна робота Дудли Павла Андрійовича викладена українською мовою, складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура роботи відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій такого рівня, та є підпорядкованою меті, завданням і загальній концепції дослідження.

Анотація у стислій формі відображає основні положення дисертаційного дослідження та містить перелік наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати роботи. Анотація викладена українською та англійською мовами, є змістовною, інформативною та узгоджується з основними положеннями дисертації.

У розділі 1 **«Теоретико-правові засади запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі»**, який складається з трьох підрозділів, розкрито науково-теоретичні передумови формування та розвитку адміністративно-правового запобігання правопорушенням у досліджуваній сфері. Зокрема, у підрозділі 1.1 з'ясовано сутність діяльності нафтогазової галузі як предмета адміністративно-правового регулювання та визначено її ознаки у контексті публічно-правового впливу. У підрозділі 1.2 охарактеризовано стан наукової розробленості проблематики адміністративно-правового запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі, узагальнено основні доктринальні підходи та визначено напрями подальшого наукового пошуку. У підрозділі 1.3 здійснено аналіз міжнародного та європейського досвіду запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі та окреслено можливості його використання у національному правовому полі.

У розділі 2 **«Адміністративно-правові засади запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі»**, що складається з трьох підрозділів, досліджено нормативно-правові та організаційні основи запобігання правопорушенням у відповідній сфері. У підрозділі 2.1 здійснено характеристику видів правопорушень у нафтогазовій галузі та запропоновано їх систематизацію за різними критеріями. У підрозділі 2.2 проаналізовано систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання діяльності національної нафтогазової галузі, визначено їх компетенцію та місце у механізмі запобігання правопорушенням. У підрозділі 2.3 досліджено методи запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі, зокрема контрольні, наглядові, дозвоільні, координаційні та інші адміністративно-правові засоби впливу.

У розділі 3 **«Удосконалення адміністративно-правового регулювання та запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі з урахуванням *acquis communautaire*»**, який складається з двох підрозділів, досліджено проблеми вдосконалення національного законодавства та адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням у досліджуваній сфері. У підрозділі 3.1 проаналізовано напрями удосконалення адміністративного законодавства, що регулює нафтогазову галузь, та обґрунтовано необхідність упорядкування відповідних нормативних приписів. У підрозділі 3.2 здійснено аналіз положень *acquis communautaire* та зарубіжного досвіду, а також визначено можливості їх використання для вдосконалення національного

адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі.

Таким чином, структура дисертаційної роботи є логічно послідовною та забезпечує комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем адміністративно-правового запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у діяльності органів державної влади та інших уповноважених суб'єктів, що здійснюють регулювання, контроль, нагляд і координацію у нафтогазовій галузі, у нормотворчій діяльності з метою вдосконалення адміністративного законодавства, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти юридичного профілю під час викладання дисциплін адміністративно-правового спрямування. Крім того, результати дослідження можуть бути використані у подальших наукових розробках у сфері адміністративного права та адміністративно-правового забезпечення функціонування стратегічно важливих галузей економіки.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

У цілому позитивно оцінюючи дисертацію, необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. У підрозділі 1.1 «Діяльність нафтогазової галузі як предмет адміністративно-правового регулювання» дисертант пропонує розширений підхід до визначення завдань адміністративно-правового регулювання у цій сфері. Такий підхід загалом заслуговує на підтримку, однак у викладенні автора не завжди достатньо чітко розмежовано власне завдання адміністративно-правового регулювання, його функції та напрями реалізації. Через це окремі елементи наведеної структури сприймаються як суміжні, але не тотожні правові категорії, що потребує додаткового теоретичного уточнення.

2. Певні запитання викликає зміст підрозділу 2.1 «Класифікація правопорушень, які вчиняються у нафтогазовій галузі». Запропонована класифікація є широкою та інформативною, однак у ній об'єднано правопорушення різної галузевої природи – адміністративні, господарські, цивільні та екологічні. За такого підходу потребує додаткового пояснення, за яким саме критерієм усі ці види правопорушень розглядаються як єдиний об'єкт адміністративно-правового запобігання. Без такого пояснення класифікаційна таблиця частково втрачає методологічну визначеність.

3. Досить важливим є питання, порушене у підрозділі 2.2 «Суб'єкти адміністративно-правового регулювання діяльності національної нафтогазової галузі». Автор охоплює широке коло органів і суб'єктів, дотичних до регулювання відповідної сфери, що само по собі є виправданим. Водночас у роботі не повною мірою проведено межу між суб'єктами загального регуляторного впливу на нафтогазову галузь і тими суб'єктами, які безпосередньо реалізують функцію запобігання правопорушенням. Унаслідок

цього окремі висновки щодо їх компетенції та взаємодії потребують більшої конкретизації.

4. Окремо варто звернутися до підрозділу «Міжнародний та європейський досвід запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі» та підрозділу 3.2, у якому розглянуто основні напрями вдосконалення адміністративно-правового механізму з урахуванням *acquis communautaire*. Наведені автором положення щодо використання європейських підходів є актуальними та практично значущими, однак сам механізм їх упровадження у національне законодавство розкрито недостатньо деталізовано. Зокрема, бажано було б чіткіше окреслити, які саме норми підлягають імплементації на рівні закону, а які можуть бути реалізовані через підзаконне нормативне регулювання або управлінську практику.

Відсутність порушень академічної доброчесності.

У процесі ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження та науковими публікаціями автора фактів порушення вимог академічної доброчесності не встановлено. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій належним чином наведено посилання на використані джерела, дотримано вимог законодавства про авторське право та забезпечено коректне використання результатів інших досліджень. Ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації наукових результатів у роботі не виявлено.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертаційна робота Дудли Павла Андрійовича, подана до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, є комплексним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, у межах якого отримано нові науково обґрунтовані результати, що характеризуються елементами наукової новизни у постановці та вирішенні теоретичних і практичних проблем адміністративно-правового запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі. У роботі сформульовано низку наукових положень, висновків і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового регулювання у відповідній сфері та підвищення ефективності діяльності уповноважених суб'єктів щодо запобігання правопорушенням у нафтогазовій галузі.

2. Зміст дисертаційної роботи загалом відповідає заявленій автором науковій спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, а результати дослідження пройшли належну апробацію у наукових публікаціях та виступах на наукових заходах. Дисертація викладена зрозумілою, юридично виваженою та літературно грамотною мовою, що забезпечує належне сприйняття викладеного матеріалу. Оформлення дисертації та анотації загалом відповідає встановленим вимогам, що висуваються до наукових робіт такого рівня. Анотація є ідентичною основним положенням дисертації та відображає її зміст, основні результати, сформульовані висновки й пропозиції.

3. Дисертаційна робота та анотація Дудли Павла Андрійовича «Адміністративно-правові засади запобігання правопорушенням у нафтогазовій

галузі» відповідають вимогам Порядку присудження наукових ступенів, основним вимогам до дисертацій та авторефератів дисертацій, а також іншим нормативним документам Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України. За результатами прилюдного захисту автор дисертації заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Старший інспектор з особливих доручень
Департаменту організаційного забезпечення
діяльності Бюро економічної безпеки України
доктор юридичних наук, старший дослідник**

Костянтин ШКАРУПА

